

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

MGR IWONY SOCHY

ZLECENIODAWCA RECENZJI:

Rada do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, pismo z dnia 07.10.2022 roku, zlecenie podjęte na podstawie art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

DOTYCZY:

Uchwały Nr 3/2022 Składu Orzekającego Rady do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne z dnia 28.09.2022 roku w sprawie:

- wyznaczenia recenzentów w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora **mgr. Iwonie Sosze** w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

W świetle art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Rada do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne, posiadała uprawnienia do prowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne dr. hab. Monikę Gardoń-Preinl pisma, informującego o wszczęciu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora i wyznaczeniu mnie na recenzenta pracy doktorskiej Pani mgr **Iwony**

Sochy pt. „*Poème de l'amour et de la mer (poemat miłości i morza)* op. 19 Ernesta Chaussona – studium zagadnień wykonawczych ze szczególnym uwzględnieniem wokalne interpretacji dzieła w kontekście warstwy instrumentalnej utworu”, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne z dnia 28.09.2022 roku:

- uchwała nr 12/2022 z dnia 26.05.2022 roku o wszczęciu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora,
- uchwała o wyznaczeniu promotora w osobie prof. dr hab. Małgorzaty Ratajczak,
- rozprawa doktorska mgr Iwony Sochy w formie papierowej oraz elektronicznej, wraz z dziełem na nośniku elektronicznym,
- uchwała o wyznaczeniu prof. dr hab. Adama Zdunikowskiego na recenzenta,
- umowa o dzieło wraz z rachunkiem i oświadczeniem podatkowym.

PODSTAWOWE DANE O KANDYDATCE

Informacje pozyskane ze strony internetowej doktoranta oraz internetu;

Mgr Iwona Socha swoją edukację muzyczną rozpoczęła w Państwowej Szkole Muzycznej w Gliwicach. Jest absolwentką Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w klasie śpiewu solowego prof. Jana Ballarina (dyplom z wyróżnieniem). W 2002 roku ukończyła studia na Wydziale Radiowo-Telewizyjnym Uniwersytetu Śląskiego im. Krzysztofa Kieślowskiego w Katowicach. Jest finalistką i laureatką krajowych oraz międzynarodowych konkursów wokalnych. W trakcie swojej dotychczasowej działalności artystycznej współpracowała z wieloma dyrygentami: Bassemem Akikim, Mirosławem Jackiem Błaszczkiem, Jackiem Bonieckim, Łukaszem Borowiczem, Kai Bumannem, Massimiliano Caldim, Gabrielem Chmurą, Jakubem Chrenowiczem, Sławomirem Chrzanowskim, Krzesimirem Dębskim, Maciejem Figasem, Janem Wincentym Hawelem, Jari Hämäläinenem, Jackiem Kaspszykiem, Kazimierzem Kordem, Jerzym Koskiem, Tadeuszem Kozłowskim, Jerzym Maksymiukiem, Marcinem Nałęcz-Niesiołowskim, Jiřím Petrdlíkiem, Vladimirem Ponkinem, Pawłem Przytockim, Jerzym Salwarowskim, Rubenem Silva, Andrzejem Straszyńskim, Piotrem Sułkowskim, Tomaszem Tokarczykiem, Piotrem Wajrakiem, Józefem Wilkomirskim, Tadeuszem Wojciechowskim, Jewgienijem Volynskim oraz wybitnymi reżyserami, m.in.: Laco Adamikiem, Henrykiem Baranowskim, Giorgio Madia, Marią Meszaros, Włodzimierzem Nurkowskim, Wiesławem Ochmanem, Mariuszem Trelińskim, Waldemarem Zawodzińskim, Michałem Znaniem.

2005 roku, będąc studentką roku dyplomowego, zadebiutowała na scenie Opery Śląskiej, śpiewając partię Małgorzaty w „Fauście” Charlesa Gounoda (spektakl z jubileuszowej listy obchodów 60-lecia Opery Śląskiej), z gościnnym udziałem Maestro Bogdana Paprockiego. W swoim repertuarze posiada liczne partie oratoryjne, operowe, operetkowe, a także utwory liryki wokalne. Koncertuje w kraju i za granicą: w Austrii, Belgii, Czechach, Francji, Hiszpanii, Holandii, Litwie, Słowacji, Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Dokonała także nagrań dla Polskiego Radia, Telewizji Polskiej oraz Firmy Fonograficznej DUX.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ:

Praca doktorska mgr Iwony Sochy pod tytułem „*Poème de l’amour et de la mer (poemat miłości i morza)* op. 19 Ernesta Chaussona – studium zagadnień wykonawczych ze szczególnym uwzględnieniem wokalne interpretacji dzieła w kontekście warstwy instrumentalnej utworu”, składa się z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku DVD oraz jego opisu. Dzieło artystyczne stanowi nagranie audiowizualne koncertowego wykonania *Poème de l’amour et de la me* op. 19 Ernesta Chausson’a w siedzibie Filharmonii Śląskiej w Katowicach im. Mikołaja Góreckiego w dniu 04-03-2022. Doktorantce towarzyszy Orkiestra Symfoniczna tejże filharmonii pod dyrekcją Marcina Nałęcz-Niesiołowskiego. Dzieło zarejestrowane zostało w następującej kolejności:

Poème de l’amour et de la mer op. 19

- 1. La fleur des eaux*
- 2. Interlude*
- 3. La mort de l’amour*

Załączone nagranie od strony jakości technicznej jest perfekcyjne. Czystość dźwięku, doskonałe proporcje dynamiczne, a w szczególności, ich olbrzymia rozpiętość w połączeniu z czytelnością poszczególnych instrumentów, zróżnicowanym balansem pomiędzy orkiestrą i solistką, a także wyważonym pogłosem, stanowią bezdyskusyjny walor rejestracji. Dodatkowy element wizualny dzieła w postaci wielokamerowego kadru płynnie zmieniającego się w ścisłym odniesieniu do partytury sprawia, że odbiorca nie pozostaje jedynie w sferze słuchowej.

Strona wykonawcza prezentowanego koncertu posiada wszelkie cechy dzieła wybitnego. Znakomita interpretacja Doktorantki oparta na nieskazitelnej technice wokalne, poparta

perfekcyjnym opanowaniem języka kompozycji, dopieszczona nietuzinkową urodą głosu i utrwalona dojrzałością muzyczną, to elementy współmiernie wpływające na poziom wykonania. Pani Socha uwodzi swobodą pokonywania zawłości technicznych partii solowej, rozmiarem rozpiętości dynamicznej, łatwością osiągania wysokich nut, pełnią brzmienia niskich, a nawet sposobem dozowania wibracji. Kulminacje w Jej wykonaniu są solidne – ale i nie przesadzone, poszczególne zdania muzyczne pięknie dopowiedziane – ale i nieskończone, frazy miękko połączone – ale nie zlane. Solidność techniki *legato* Doktorantki dobitnie podkreśla charakter wykonywanej muzyki, a precyzja, pewność i lekkość intonacji dopełnia naturalność przekazu. Jedyńm minusem tej kreacji wydaje się być, z racji rejestracji audiowizualnej, minimalizm mowy ciała. Nie bez znaczenia jest także rola orkiestry i dyrygenta. Filharmonicy Śląscy to solidny zespół o uznanej randze i niemałych sukcesach. Ich zgranie, swoboda w odtwarzaniu zapisu nutowego, umiejętność dopowiadania fraz wokalnych, idealne scalenie zarówno w kulminacjach jak i w rubatach, wirtuozeria instrumentów solowych, to cechy znacznie podnoszące poziom nagranych koncertu. Na szczególną uwagę zasługuje wkład Pana Marcina Nałęcz-Niesiołowskiego. Jego koncepcja utworu wydaje się być głęboko przemyślana i świetnie zrealizowana. Wierną realizację zapisu nutowego nie ogranicza sztywność partytury. Zaskakuje diapazon rubat, płynność w zmianach metrum, umiejętność eksponowania tematów, elastyczność dynamiki, a częste i skuteczne sprowadzanie orkiestry do roli akompaniamentu zdaje się być sprawą kluczową. Dzięki temu wszystkie frazy idealnie zespala się w czasie, rubata posiadają adekwatny ciężar, kulminacje natężenie, a poszczególne tematy muzyczne ważność. Czynnikiem decydujący o wybitności zarejestrowanego dzieła stanowi synergia wykonawców. Idealne proporcje dynamiczne, ciągłość myśli muzycznej oraz umiejętność swobodnego łączenia monologu muzycznego z dialogiem, to elementy, których bezbłędna realizacja cechuje jedynie wirtuozów. To wszystko odnajdujemy w omawianym nagraniu.

Do płyty DVD zawierającej dzieło artystyczne Doktorantki, załączona została praca pisemna, w większości będąca opisem zarejestrowanego na nośniku elektronicznym koncertu. Poprzedzony wstępem rozdział I zawiera podzielony, ze względu na styl tworzenia, na trzy części, życiorys kompozytora Ernesta Chausson'a oraz lakoniczną notkę biograficzną na temat autora tekstu Maurice Bouchor'a. Uznanie budzi tabela zawierająca spis dzieł wszystkich autora dzieła będącego tematem dysertacji, swoją chronologią, logicznością, a przede wszystkim czytelnością. Rozdział II to nader udana próba analizy tekstu dzieła, precyzyjnie ukazująca ingerencję kompozytora w jego pierwotny kształt poetycki i szczegółowo zagłębiająca się w meandry budowy utworu z literacko-językowej strony.

W rozdziale tym pozytywnie zaskakuje, mimo braku zachowania rymu, zupełnie nowe tłumaczenie poezji Bouchor'a przez Panią Dorotę Sawkę, znakomicie oddające nastrój francuskiego pierwowzoru. Drobny niedosyt pozostawia czwarty podrozdział dotyczący historii formy poematu muzycznego. Krótki rozdział III zawiera subiektywną, acz słuszną, próbę skatalogowania omawianego dzieła. Natomiast rozdział IV w postaci dogłębnej analizy opartej na licznych przykładach muzycznych fragmentów partytury, formalnej struktury dzieła, mocno akcentuje następujące jego cechy:

- inspirację poematem symfonicznym autorstwa Claude'a Debussy'ego *La Mer* i muzyką tego sławnego impresjonisty a priori,
- merytoryczne uzasadnienie przynależności omawianego utworu do gatunku muzycznego *Poemat symfoniczny*,
- wyczerpujące przedstawienie zabiegów kompozytorskich Chausson'a w poemacie służących do wywoływania odpowiednich nastrojów,
- ściśle powiązanie warstwy literackiej dzieła z jego z tematami orkiestrowymi,
- trafne uzasadnienie, na podstawie wybranych fragmentów, położenia stylistycznego kompozycji na przełomie epok muzycznych neoromantyzmu i impresjonizmu,
- osobisty, ale uzasadniony pod kątem analizy muzycznej, podział poszczególnych części poematu na pomniejsze *ogniwa*,
- przekonującą próbę umiejscowienia dzieła opisywanego pośród utworów wybitnych tego gatunku poprzez wypełnienie kryteriów go określających.

Mimo solidnej wiedzy muzykologicznej cechującej rozważania, w tym rozdziale pracy doktorskiej, ujmuje odpowiednie wyważenie elementów analizy muzycznej zachowujące równowagę pomiędzy fachową analizą harmonii, rodzajami artykulacji, dynamiką czy agogiką, ze szczególnym naciskiem na kontekst poetyckości tekstu. Lekki zamęt wprowadzają marginalnie pojawiające się wskazówki dotyczące wokalnych metod wykonawczych, których pełny obraz możemy odnaleźć dopiero w rozdziale następnym. Oprócz wspomnianych już sugestii wykonawczych, rozdział piąty zawiera swoisty samouczek wymowy francuskiej dla śpiewaków, o tyle nowatorski, że całkowicie oparty na wokalnych doświadczeniach Doktorantki oraz tabelę szczegółowo przedstawiającą różnice pomiędzy zapisami kompozytora w wyciągu fortepianowym i partyturze omawianego dzieła.

KONKLUZJA:

Pracę doktorską mgr Iwony Sochy tworzy wybitne dzieło artystyczne i jego adekwatny opis posiadający odkrywczy, twórczy, a w wielu miejscach, innowacyjny charakter. Doktorantka wnosi niekwestionowany i znaczący wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny. Analizowany w rozprawie utwór francuskiego kompozytora epoki przełomu neoromantyzmu i impresjonizmu jest prawie nieznanym w polskim środowisku muzycznym. Praktyczna wiedza autorki dysertacji, wynikająca z jego wielokrotnego wykonania, pozwala mocno indywidualnie, ale i fachowo naświetlić to ciekawe dzieło z marginesu twórczości francuskich impresjonistów. Dlatego praca mgr Iwony Sochy może stanowić zaczątek szerszych dyskusji, analiz i powtórnych prób zaprezentowania omawianego w niej utworu. Załączone dzieło jest produktem wybitnym, wyjątkowym, dającym Doktorantce świadectwo kunsztu wokalnego najwyższej miary. Jego wysoki poziom zarówno artystyczny jak i techniczny sprawia, iż jestem pewien, że nagranie spełnia wszystkie wymogi, aby zostać wydane w formie autonomicznej i opublikowane w skali międzynarodowej. Pani mgr Iwona Socha rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła tym samym wymagania Ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

prof. dr hab. Adam Zdunikowski